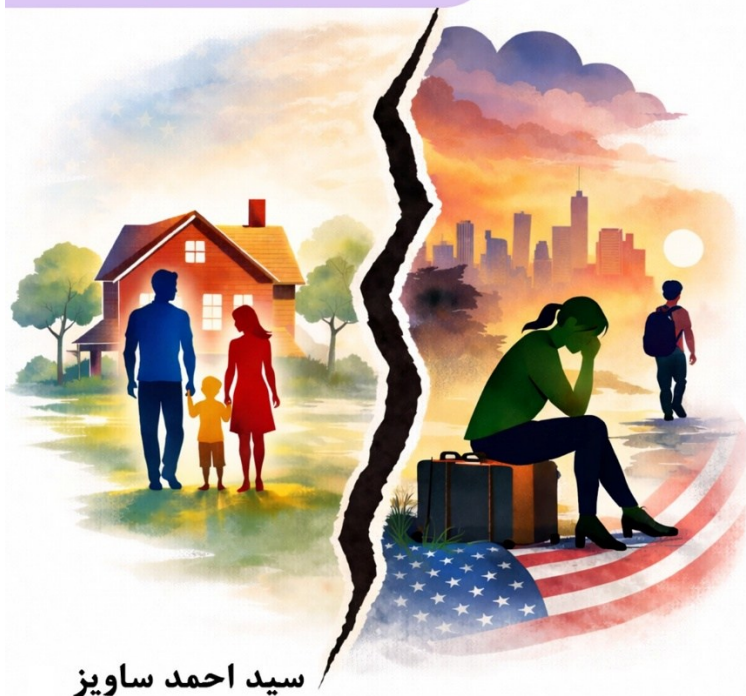


# تجربه آمریکایی ۳

حذف پدران از خانواده



سید احمد ساويز

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

**تجربہ آمریکائی: حذف پدران از خانواده**

سید احمد ساویز



## مقدمه

فرهنگ رسانه‌ای مدرن، که عمدتاً در رسانه‌های مجازی و شبکه‌های ماهواره‌ای ترویج می‌گردد، عمیقاً ضد خانواده است و توسط جریان سرمایه‌داری تغذیه مالی می‌گردد. جریان ضد خانواده در آمریکا توانسته است از یک خانواده شکسته، یا خانواده تک‌والدی، یک برند بسازد و آن را به عنوان یک سبک از خانواده معرفی کند. اما واقعیت آن چه خانواده‌های تک‌والدی، و به خصوص خانه‌های بدون پدر تجربه می‌کنند چیست؟

ابتدا خوب است بدانیم بسیاری از خانواده ها در دهه ۱۹۹۰ بدون آن که قصد جدایی داشته باشند، با اهرم‌های اقتصادی از هم گسسته شدند. برنامه حمایت از خانواده‌های دارای کودک نیازمند که به مدت سه دهه بخش عمده حمایت مالی از خانواده‌های فقیر را در آمریکا بر عهده داشت، به صورتی طراحی شده بود که به عمد پدران را از دایره حضور خارج کند. مقررات به این صورت بود که چنانچه مرد تنومندی در خانواده وجود می‌داشت، زن دارای فرزند نیازمند نمی‌توانست برای خود و فرزندانش تقاضای تسهیلات کند.

این سبب می‌شد تا مردان به‌طور کلی از آشیانه بیرون رانده شوند. مقررات مربوط به این برنامه نه تنها رویگردانی عظیمی از ازدواج به وجود می‌آورد، بلکه شرایط را برای مردان فقیری

که می‌خواستند بالای سر فرزندان‌شان باشند بسیار دشوار می‌کرد.

سازوکاری که منجر به حذف پدران می‌شد این‌چنین بود: در طول زمان شکاف بین برنامه کمک به کودکان نیازمند، با مزایای سرپرست‌های بیکار خانوارها به شدت زیاد شد. به این ترتیب برای پدران و مادران دشوارتر بود که با هم بمانند. از دید صرفاً اقتصادی، اگر یک پدر شاغل همسر و فرزندان خود را ترک می‌کرد، به سود آن‌ها عمل کرده بود؛ زیرا آن‌ها می‌توانستند کمک‌های مربوط به برنامه یادشده را به میزان بالاتری جذب کنند.<sup>۱</sup>

---

۱. سیلویا آن هیولت و کورنل وست، جنگ علیه والدین، ترجمه معصومه محمدی، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۹، ص ۲۰۷.

آنچه وضع را بدتر کرد آن بود که در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ چند ایالت تصمیم گرفتند دریافت‌کنندگان غیرواجد شرایط این کمک‌ها را سرکوب کنند. مأموران دولتی اعلام می‌کردند که به هجوم‌های نیمه‌شبانه اقدام می‌کنند تا مطمئن شوند پدران واقعاً مادران را ترک کرده‌اند و هیچ مردی در خانه نیست. اگر مردی در محوطه خانه پیدا می‌شد، مادر کمک‌های یادشده را از دست می‌داد. نتیجه این هجوم‌ها آن بود که پدران از زندگی با خانواده خود بیش‌ازپیش مأیوس گردیدند.

تنها در سال ۱۹۸۸ بود که نهایتاً این برنامه خانواده‌های دوسرپرستی که نان‌آور اصلی آن، چه پدر و چه مادر، بیکار باشد را نیز در بر گرفت. اما مزایای این برنامه جدید در بیشتر ایالت‌ها محدود به شش ماه می‌شد.

«تجربه آمریکایی: حذف پدران از خانواده»



طراحی سیاست‌های موسوم به برنامهٔ حمایت از خانواده به گونه‌ای بود که اگر پدر خانه را ترک می‌کرد خانوادهٔ فقیر حمایت مالی را به میزان بیشتری جذب می‌کرد...

## تبلیغ خانواده تک سرپرست

اگرچه رسانه‌های آمریکایی زندگی تک‌والدی را به‌عنوان یک برند از سبک‌زندگی آمریکایی تبلیغ می‌کنند، واقعیت بسیاری از خانواده‌های تک‌سرپرست، با درد و حسرت همراه است. ذکر مصاحبه با یکی از مادران آمریکایی در اینجا مفید است.:

همسر اول «ویکی» و پدر دو فرزند بزرگ‌ترش در سی‌سالگی در یک تیراندازی کشته شد. پدر فرزند سوم او نیز شغل خود را از دست داده است و دیگر کمتر به آن‌ها سر می‌زند. او می‌گوید:

«به‌سختی می‌توانم تشریح کنم که در پایان روز وقتی به خانه می‌رسم چقدر خسته و کوفته هستم؛ گاهی هنگام پیمودن چند بلوک آخر برای رسیدن به خانه پاهایم می‌لرزد و گاهی

با صدای بلند از شدت خستگی می‌نالیم. بیشتر روزها در حالی وارد خانه می‌شوم که می‌دانم به هیچ‌وجه نمی‌توانم مادر خوبی باشم. با آن وضعیت خستگی که دارم خیلی راحت شروع به ایرادگیری می‌کنم: چرا تیفانی ظرف‌های کثیف را جمع نکرده است؟ چرا تایرون مواد غذایی را نگرفته است؟ یا بدتر از این‌ها چرا جاسمین فراموش کرده خواهر کوچک خود را از مدرسه بیاورد و او را با معلم عصبانی‌اش تنها گذاشته است؟ ... همیشه آن‌ها را به خاطر این چیز و آن چیز سرزنش می‌کنم. آن‌ها بچه‌های خوبی هستند، اما وقتی من این‌همه مسئولیت به دوش آن‌ها می‌گذارم این رنجش‌ها را نیز به دنبال دارد.

می‌دانم آن‌ها به من احتیاج دارند تا ترتیب شام را بدهم و آن‌ها را در انجام تکالیف شب کمک کنم، ولی من تقریباً

همیشه روی کاناپه ولو می شوم و با دست آن‌ها را رد می کنم و می گویم الآن نه! یک ساعت به من مهلت بدهید. البته یک ساعت دیگر هم باید خانه را به مقصد شغل دوم خود که با مترو یک ساعت راه است ترک کنم.<sup>۲</sup>

محور مشکلات و یکی، تلاش او برای کسب پول کافی برای مراقبت از فرزندان خود است. درآمد کار روزانه او برای تأمین هزینه‌های اولیه زندگی خود و سه فرزندش کافی نیست. به همین علت سال گذشته تصمیم گرفت شغل دومی اختیار کند. روزی که با ویکی مصاحبه شد، او به شدت نگران بود؛ جاسمین، دختر چهارده ساله او، سه روز

---

۲. سیلویا آن هیولت و کورنل وست، جنگ علیه والدین، ترجمه معصومه محمدی، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۹، ص ۷۲.

بود که به خانه نیامده بود. ویکی می دانست که او روابط بسیار نزدیکی با یک مرد ۲۱ساله پیدا کرده است. او می گوید: «گمان می کنم غیبت من از خانه در شب باعث شده که او به راحتی بتواند بیرون از خانه بماند. می دانم که چه به سر نوجوانانی که از آن ها غفلت می شود خواهد آمد. من روزی نوزده ساعت با چنین افرادی سروکار دارم؛ درواقع مجبور بودن من به کاری طولانی و طاقت فرسا، سبب تباهی فرزندان خودم می شود.»

تحقیقی توسط سارا مک لانهان شامل ۲۵ هزار کودک با پس زمینه های گوناگون نژادی و طبقه اجتماعی نشان داده است کودکانی که به صورت تکوالدی بزرگ می شوند از جهات گوناگون محرومیت زده هستند. آن ها دو برابر بیشتر احتمال

ترک تحصیل دارند و چهل درصد بیشتر احتمال دارد از مدرسه و از کار اخراج شوند:<sup>۳</sup>

- کودکان خانواده‌های تک‌سرپرست پنج برابر بیشتر در معرض فقر در زندگی هستند؛
- کودکان خانواده‌های تک‌سرپرست دو برابر بیشتر احتمال ترک تحصیل دارند؛
- ۸۰ درصد نوجوانان بستری در بیمارستان‌های روانی متعلق به خانواده‌های درهم‌شکسته و متلاشی هستند؛

---

3. Sara McLanahan, Gary Sandefur, *Growing up with a single parent, What hurts, What helps*, Cambridge, Mass: Harvard Univ. Press, 1994.

- سه چهارم خودکشی‌های نوجوانان در خانه‌های تک‌سرپرست رخ می‌دهد؛
- ۷۰ درصد نوجوانانی که در مرکز اصلاح و تربیت هستند در خانه‌های بدون پدر بزرگ شده‌اند؛<sup>۴</sup>
- ۷۲ درصد قاتلان جوان و ۷۰ درصد زندانیان درازمدت از خانه‌های بدون پدر هستند.<sup>۵</sup>

روان‌شناسان با استناد به شواهد می‌گویند که فقدان کامل یا نسبی پدر چگونه باعث به‌وجود آمدن احساسات بلندمدتی چون فریب‌خوردگی، طردشدگی، خشم، گناه و رنج می‌گردد؛

---

4. National center for children in poverty, map and track: state initiatives to encourage responsible fatherhood, *press release*, July 1994.

5. Dewey Cornel et al. Characteristics of adolescents charged with homicide, *behavioral sciences and the law*. 5.12-23.1987.

اینکه کودکان در سایه طلاق تا چه اندازه در حسرت دیدار پدران خود به سر می‌برند. این حسرت در دوران نوجوانی از نو شدت می‌گیرد. برای دختران اوج این احساسات بین دوازده تا پانزده سالگی است و برای پسران نیاز به پدر بین شانزده تا هجده سالگی به اوج خود می‌رسد. به گفته آلفرد مسر<sup>۶</sup> روان‌پزشک، اشتیاق داشتن پدر در میان پسران بسیار زیاد است و فقدان حضور فیزیکی یا معنوی پدر می‌تواند به افسردگی و حتی خودکشی بینجامد. میلیون‌ها کودک آمریکایی با غیبت پدر و با نیاز شدید به حضور پدر که وضعیتی دردآور در زندگی کودکی آنهاست به سر می‌برند.

با این حال تصویر پدر در رسانه‌های غربی مورد حمله واقع می‌شود. بخش مهمی از محصولات رسانه‌ای، از قبیل

---

6. Alfred Messer

سریال‌ها و یا فیلم‌های کوتاه، مردان را به‌عنوان چیزی کاملاً بی‌مصرف و بی‌ربط در زندگی آمریکایی مدرن به تصویر می‌کشند. بخش‌های مهمی از افکار عمومی متقاعد شده‌اند که پدران اهمیتی ندارند و این دیدگاهی است که توسط فمینیسم مدرن رواج یافته است. زیان‌بارترین جنبه این دیدگاه آنجا بوده است که بر بی‌مصرف بودن مردان تأکید می‌کند؛ باورهایی از این دست که «زنان نیازی به مردان ندارند، زنان می‌توانند هرآنچه می‌خواهند بدون مردان انجام بدهند، مردان مسئول هر شرارتی در جهان هستند، کودکان فقط به یک مادر مهربان نیاز دارند و مردان فقط به کودکان یاد می‌دهند چگونه مردسالار و نظامی‌گرا باشند» به باورهای استانداردِ روز فمینیستی تبدیل شده‌اند.

حتی اگر «مادر مجرد» بودن و زندگی بی همسر برای برخی زنان به یک گزینه تبدیل شده باشد، زندگی بدون پدر برای کودکان قطعاً آسیب‌زا است. کودکان اقتدار و هویت اجتماعی را از پدر بهتر می‌توانند کسب کنند. شواهد بسیاری حاکی از این واقعیت است که پدران در حفظ پسران خود در مسیر درست و قانونی نقش سرنوشت‌سازی دارند. وجود آن‌ها برای حفظ اقتدار و انضباط مهم است. حتی مهم‌تر از همه، وجود آن‌ها برای کمک به ارتقای خویشتن‌داری، خودمهارگری و احساس هم‌دردی نسبت به دیگران، یعنی همان ویژگی‌های شخصیتی که جوانان خشن خیابانی [که جامعه آمریکا به سبب وجود آن‌ها در بحران است] آن را ندارند، ضروری است.

نبود پدر بسیار فراتر از یک رنج و اندوه شخصی است؛ این امر زخمی باز و چرکین به وجود می‌آورد که به تدریج تمام قوای

جامعه را تضعیف می‌کند. بیشتر کودکان در اثر از دست دادن پدر از ارزش‌هایی مانند احساس مسئولیت و تعهد رویگردان یا دست‌کم نسبت به آن‌ها دچار تردید می‌شوند. اگر کودکی این دغدغه را داشته باشد که چرا پدرش ناگهان ناپدید شد و او را در این شرایط تنها گذاشت یا اگر مجبور باشد پیرسد پدر من کیست، ایجاد حس اعتماد در او بسیار دشوار خواهد بود.<sup>۷</sup>

ازسوی دیگر نیاز پدران به فرزند نیز برای معنا بخشیدن به زندگی بسیار اساسی است. بیشتر مردان وقتی به رشد ذهنی برسند، مشتاق پدری کردن می‌شوند؛ آن‌ها فرزندان را تنها برای تداوم نامشان در زمین نمی‌خواهند، بلکه دوست دارند حس کنند که در این دنیا انسان مهم و تأثیرگذاری در

---

۷. سیلویا آن هیولت و کورنل وست، جنگ علیه والدین، ترجمه معصومه محمدی، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۹، ص ۲۰۲-۲۰۳.

ساختن انسانی دیگر هستند. آن‌ها به دنبال حس مثبت توصیف‌ناپذیری هستند که از مراقبت و دل‌بستگی به فرزند حاصل می‌شود.

شمار بسیاری از پدران از همسر خود جدا شده و دور از فرزندان‌شان زندگی می‌کنند، اما آن‌گونه که خود می‌گویند بسیاری از آن‌ها هرگز نمی‌خواستند همسر خود را طلاق دهند، بلکه همسران، یعنی زنان این مردان از آن‌ها طلاق گرفتند. بسیاری از آن‌ها احساس خسران جبران‌ناپذیری دارند و خشم آن‌ها به‌ویژه وقتی شدیدتر می‌شود که آنچه برایشان بیش از همه اهمیت دارد، یعنی فرزندان، را از دست بدهند. براساس قوانین آمریکا معمولاً مادر حضانت فرزندان را به دست می‌آورد و کنترل مؤثری بر فرزندان اعمال می‌کند.

درک اینکه چرا مردانی که از همسر خود جدا شده‌اند سرانجام تصمیم می‌گیرند همه روابط خود را با کودکانشان قطع کنند، نیازمند ظرافت روان‌شناختی است. بسیاری از پدران جداشده در دریایی از احساس شکست و نفرت از خود غرق می‌شوند. دیدار با فرزندان فقط سبب می‌شود که این مردان به یاد نبودن دردآور خود در کنار آنان بیفتند؛ بنابراین گاهی می‌کوشند با عقب‌نشینی کامل به این احساس پاسخ دهند. در چنین شرایطی مردان جداشده تمایل پیدا می‌کنند انرژی‌های خود را در جای دیگری سرمایه‌گذاری کنند و خود را از خانواده‌ای که دیگر متعلق به آن‌ها نیست فارغ نمایند.

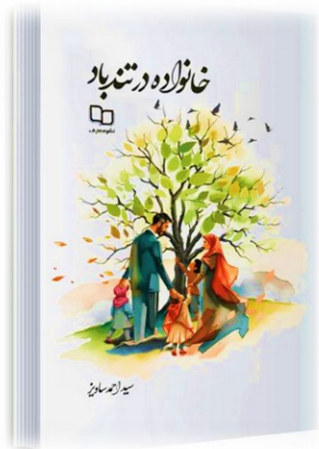


از همین نگارنده:

### کتاب خانواده در تندباد

در بهار ۱۴۰۴ از سوی

نشر معارف منتشر شد.



ارزیابی دفتر خانواده و ازدواج، هم اندیشی اساتید دانشگاه‌ها:

- ✓ خانواده در این اثر نه صرفاً در سطح روابط بین فردی، بلکه در بستر تحولات اجتماعی و تمدنی بررسی شده است که **رویکردی عمیق و کم‌نظیر** در حوزه مطالعات خانواده محسوب می‌شود...
- ✓ اثر به **خوبی** تاثیر رسانه‌ها، جریان فمینیسم، سرمایه داری مصرف‌گرا و فردگرایی را در آسیب رسانی به نهاد خانواده تحلیل می‌کند
- ✓ به جای کپی برداری از نظریات غربی، راهکارهایی متناسب با فرهنگ دینی و ایرانی ارائه می‌دهد.

✓ از اصطلاحات پیچیده پرهیز نموده و مخاطب عمومی را نیز همراه می سازد.

اطلاعات بیشتر و شیوه تهیه فوری کتاب در وبسایت دفتر انتشار آثار استاد ساويز [asaviz.ir](http://asaviz.ir) ، بخش کتابها، صفحه کتاب خانواده در تندباد در دسترس است. امکانات ویژه ای برای دانشگاهیان در نظر گرفته شده است. همچنین برای سوالات یا تهیه فوری کتاب می توانید با ۰۹۱۲۴۵۹۰۴۱۰ مکالمه یا پیام ارسال فرمایید.

## یادداشت



# تجربه آمریکایی ۳

حذف پدران از خانواده

این اثر، بخشی است از مجموع آثار در سایت

[asaviz.ir](http://asaviz.ir)